

flor de card

Sant Llorenç des Cardassar * Març de 1997 * núm. 236

El govern municipal

Que el pes del govern municipal recau en un percentatge molt elevat sobre la figura del batle és un fet que poca gent s'atreveix a discutir. Encara que no tocara esser així, ell és qui se'n cuida de què les competències de les diverses comissions es duguin a terme, assumint moltes de les tasques que en principi correspondrien als caps de les seccions. Bé sigui perquè no estan capacitats per fer front al càrrec que ocupen, bé perquè de la política només els interessen els ingressos que puguin percebre, bé perquè els funcionaris els solucionen la papereta, bé perquè les seves obligacions particulars no els permeten dedicar-hi més temps, la realitat és que el govern municipal no funciona i només qui gaudeix de dedicació exclusiva compleix més o manco amb la seva obligació.

Tot això, que ja fa dos anys que dura, ha desembocat en un carreró de difícil sortida, agreujat enguany per un pressupost d'inversions que exigeix molta més participació dels qui cobren de les arquitectures municipals. Tant és així que el batle s'ha dirigit aquests dies als dos representants del PSM i els ha ofert l'entrada a l'equip de govern, a base d'assumir diverses competències que en aquests moments no estan en mans de ningú, és a dir, de les qual se'n cuida el propi batle. Tot i que sempre és bo un enteniment entre les diverses forces que componen la Corporació, no som gaire optimistes de cara a un possible acord. Ens explicarem.

D'una banda, el batle, maldament no estigui gaire satisfet del comportament de dos dels membres del seu equip, no està disposat a rompre amb ells i pretén una ampliació de l'equip de govern. D'aquesta manera aconseguiria dues coses: tenir més gent que fes feina amb el seu projecte i reduir dràsticament l'oposició. Pensem que el PSM té la intenció de presentar un contenciós sobre els sous dels regidors, i que la representant del PSOE, que fa uns anys ja va posar -i guanyar- un plet al Consistori, no va votar els pressuposts ni altres acords importants sobre inversions.

De l'altra, el PSM es troba en una situació molt diferent a la que tenia fa dos anys, ja que n'Antoni Sansó forma part del Consell Insular de Mallorca i és difícil que vulgui deixar el càrrec per cuidar-se d'una comissió informativa local. A més, és sabut que les seves relacions amb la representant del PSOE -no amb el partit- no són tan fluides com caldria, i veiem poc probable que estigui disposat a col·laborar amb ella dins el mateix equip de govern.

Haurem d'esperar unes setmanes per veure com acaba la cosa, però el cert és que l'Ajuntament no funciona per manca de dedicació dels qui se'n tocarien cuidar, una gent que es va presentar voluntàriament per fer feina -deien- i que ara només se'n cuida d'anar a cobrar cada mes unes dietes de dubtosa legalitat. Esperem que uns i altres puguin trobar la fórmula que ens ajudi a sortir de l'embolic, i que a les vinentes eleccions la gent se'n recordi de la diferència que hi ha entre les paraules i els fets.

Flor de Card

Revista d'informació general de Sant Llorenç des Cardassar (Mallorca)

Adreça: carrer de Sant Llorenç, 36

Telèfon: 569119

Publicitat: Maria Galmés * Telèfon: 569509

Març de 1997

Número 236

Dipòsit legal: 765-1973

Edita: Associació cultural Flor de Card

Imprimeix: Gràfiques Muntaner (Manacor)

Director: Josep Cortès Servera

Consell de Redacció: Felip Forteza
Guillem Quina
Joan Santandreu
Guillem Soler

Col·laboren

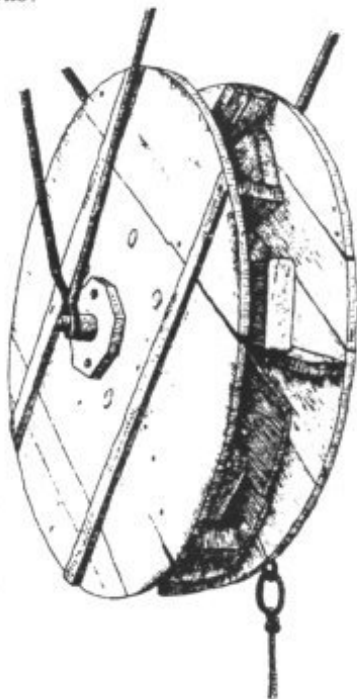
Josep Cortès	En Sebastià	Portada
	La Setmana Santa	3
	Tal dia com avui	7
	Estadístiques	15
	Publicacions	21
Guillem Pont	Els quatre clotets	4
Pere Santandreu	En aquesta ciutat...	6
Francesca Sureda	Els indis	8
R. Perelló Bosch	Lira d'or	11
Jaume Galmés	Nerval	12
Ignasi Umbert	Marilyn	16
	Secretaria	
Partit Popular	Carta oberta al poble	17
F. Parcerisses	Poemes	17
Diversos	Batec	18
Plataforma	Sanitat pública	20
Nicolau/Simonet	Demografia	21
Maria Galmés	Si lleu...	22
	Comptabilitat	
Xesc Umbert	El temps	23
Jaume Salas	La Sala	24
Isabel Nicolau	Distribució	

Nota

Els articles apareguts en aquesta revista expressen únicament l'opinió dels seus propis autors..

Durant aquesta setmana -i a Mallorca durant tota la Quaresma- els al·lots creuen que no es poden lliurar a jocs massa moguts ni sorollosos, com córrer, saltar i altres per l'estil, puix que fent fressa s'ofèn la pau del Senyor; per aquest motiu són preferits els jocs quietes i sedentaris i, entre aquests, majorment aquells en què es pot picar a terra, car d'aquesta manera es molesta i ofèn el dimoni. Així es jugava antigament a baldufes i bales, i a Maria, a teies. D'aquest terrabastall, propi exclusivament d'aquests dies, el poble en deia *matar jueus*.

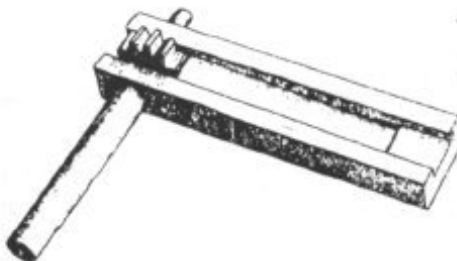
A Mallorca, les pagesies que tenien bestiar de llana o cabrum, que es pot dir que eren totes, recollien tanta llet com podien i en feien formatge i brossat per a fer-ne present a les persones de categoria: autoritats, gent d'ascendència, parents, amics i coneguts. Era costum que qui rebia un present d'aquests correspongués amb un *rotllo*, mena de coca que variava de forma i de composició segons els indrets, però que solia ésser rodona.

La gent del camp creu que la pluja de la Setmana Santa és dolenta per als blats, els arbres i els conreus en general. Si està nuvolat, diuen que el cel es posa

de dol per la mort i passió de Jesús.

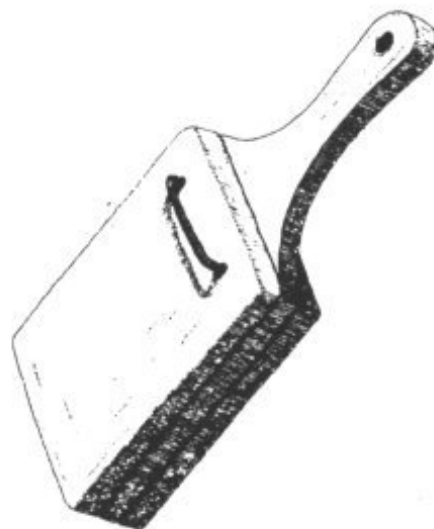
Una nota típica d'aquesta setmana és el salpàs. Es fa en diferents dies, segons els indrets, però el més corrent és fer-lo el dimecres o el dissabte. Consisteix en la benedicció de sal i aigua practicada a totes les cases de la parròquia, que visita el sacerdot expressament. La sal és encastada a les llindes de les portes d'entrada i a d'altres obertures. També és corrent de fer beneir els corrals i els altres estatges del bestiar. Un sacerdot, generalment el vicari, acompanyat d'un o dos escolanets investits amb roquet i que porten la caldereta amb l'aigua beneïda, van de casa en casa i pregunten si volen que els facin el salpàs. Si diuen que sí, els veïns treuen una quantitat de sal posada en un plat, el sacerdot la beneix i en tira una grapada a la caldereta d'aigua beneïda i amb les asperges ruixa els indrets que li indiquen els estadans. Hom creia antany que aquesta benedicció guardava la casa de bruixes, dia-bles i tota mena de mals esperits.

Per tal d'anunciar les funcions de l'Església i cridar els fidels al temple hom se serveix de diversos estris de fusta, de canya o d'ambdós elements: les matraques, les maçoles i les roncadores. Les matraques, o tenebres, estaven formades per una gran caixa de fusta a tall de bombo de forma vuitavada; per mitjà d'una maneta la feien voltar, i a l'interior hi havia disposats un gran nombre de mallets o maçoles de fusta que en giravoltar copejaven fortament la caixa i produïen

un so intens i inharmoniu. Sembla que són heretades dels temps primitius i que tenien per objecte espantar els esperits malignes que podien pertorbar el bon

curs de les cerimònies religioses. Les maçoles eren els substituïts de les campanetes, i consistien en una peça de fusta amb un mànec a la qual s'hi havien fermat, un poc balderes, dues fustes més, de manera que, en agitar-les, xocaven les unes amb les altres i feien un so. Les roncadores porten una roda dentada que fa oscil·lar una llengüeta de canya fixada dins d'un estoig de fusta que li fa de caixa de ressonància.

Abans, en dir el quinze salm de l'*ofici de tenebres*, els Dijous Sant, els al·lots feien els fassos, els quals consistien a repicar amb tota la fúria els bancs, els confessionaris i tot allò que podia produir un bon terrabastall en ésser copejat amb les maces de fusta. A Mallorca, el *fas* era una cabota de palma de fasser que durant tota la setmana els al·lots duïen penjada al coll, a tall d'escopeta, i amb la qual pegaven cops a terra dien que *picaven als jueus*.

A Mallorca era costum que els fadrins que festejaven fessin presents a llurs promeses d'unes quantes paperines de confits posades dins d'un mocador de seda. La quantitat dels confits solia estar en relació amb el temps que feia que festejaven. A Petra creien que el nombre de paperines del present havia d'ésser senar per tal que no fessin mal, car del contrari s'indigestaven.

Del *Costumari català*

Guillem Pont

Adesiara, quan miram les muntanyes que volten el poble després d'uns dies d'absència, quan ens fixam amb les conegudes façanes inacabades de la carretera... i fins i tot després d'unes eleccions minicipals, podem tenir la sensació que, en aquest poble, res no canvia. Que tot segueix sempre igual.

Però si ens fixam amb la fesomia de la gent que passa o mira les processons de Setmana Santa o simplement passa pel carrer, llavors podem comprovar que aquella sensació d'immobilisme o d'estancament és una simple fal·làcia. La successió de segons, minuts, hores, dies... segueix la seva imparable lògica.

Si microanalitzam, en sentit estricte i real res, absolutament res de l'avui és exactament igual al que era ahir. De fet els grecs, fa més de dos mil anys, ja tenien assumit que l'única cosa que perdura és el canvi continu.

Normalment estam tan ocupats amb coses «importantes» i «transcendents» que deixam de banda els plaers de la reflexió, de la comunicació... fins que alguna sacsada ens obliga a l'aturadeta reflexiva. I de sacsada per a la vila, o al manco per a la revista, hem de considerar les defuncions esdevingudes en aquests darrer mes:

1.- En Sebastià Llull «Gallina»

També conegut amb el malnom de «Relles» o simplement «Tebattian», que era com s'auto anomenava amb la seva característica i limitada dicció.

Va ésser un dit-i-fet. Fins i tot a l'hora de morir va saber fer el seu paper. Se n'anà discretament, tal com havia viscut.

La seva fesomia de-forme, el seu cos vogant, la seva afinada memòria, la seva personal escomesa... permaneixen en el record, però mai més no formarà part del paisatge llorençí.

De l'entranyable Sebastià, tants d'anys lligat a «Flor de Card», ja n'hem parlat varies vegades a «sa revista». Potser en el moment de la seva mort no haurà deixat cap petjada forta i transcendent però tampoc haurà deixat ningú ofès o

descontent. En Sebastià ha estat, entre altres coses, presència física, acceptació de la pròpia realitat i exemple vital de la necessitat que té tothom de sentir-se útil.

2.- L'amo en Jordi «Banyeta»

I ara, l'amo en Jordi, a quin sant contareu les vostres eixides?

I si allà dalt no hi ha portells, com vos arregla-reu per parar la sendera?

De quin guàrdia civil en fareu burla?

A quins jovencells transmetreu el vostre sac de saviesa?

Què hi posareu dins l'amagatall de la garriga?

Teniu costum de parlar bé d'aquells que bé us feien, per això la insistència en manifestar lo ben servit que estàveu, tot referint-vos a la cunyada Francisca, que gairebé passava desapercibuda. Vos sentieu esbucats i sabieu que era qüestió de dies. Per això volíeu rubricar el sentiment de gratitud.

Em repiquen la memòria: «De porcs i de senyors n'han de venir de casta», «Val més córrer darrera la música que...», «Sempre he pogut tornar allà on havia anat una vegada»... i tantes altres sentències que mostraven la vostra forta personalitat. Allò, punyetero, que vos n'heu portat amb vos dins la caixa. Instint de pervivència, ésser transparent, valor a l'abstracció anomenada amistat i plantejaments simples («fes-te'n enfora d'aquell que te fa sa primera») us han acompanyat al llarg del lent procés de l'envelliment.

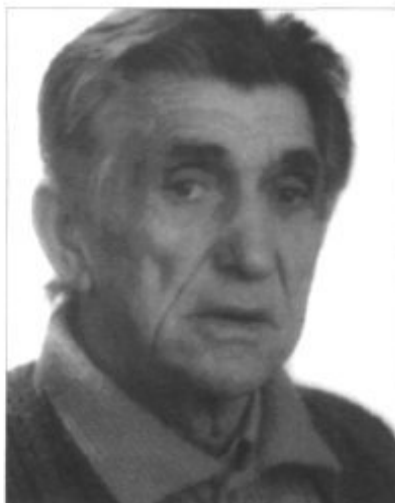
No se m'ocorre amb qui podeu fer colla allà dalt, i a més, com deia el poeta, me'n fot. Però tenc la certesa que sereu amic dels vostres amics i que tothom ja coneix «en Banyeta».

2.- En Pedro Riera «Riera»

La vostra relació amb «Flor de Card» fou del tot indirecta. Potser mai no vàreu ésser conscient de la vostra intervenció però resultà certa i segura.

D'entrada féreu extensives les vostres preocupacions socials als jovenells amb qui compartíeu taula de cafè a «can wuisk». En Guillem Quina fou especialment sensible als vostres comentaris i, a través d'ell, havien d'arribar a «sa revista».

Un comentari perdut, una sentència, el descobriment de la xarxa de relacions personals -i d'interessos- a la vila... res, petits granets, però d'aquells que arriben a fer caramull.

I tot en una mateixa direcció: igualtat i llibertat.

Però també seny, prudència (por?) i generositat. (Ai, les nafres del trenta-sis!)

A quina mamella havíeu xuclat? De quin mestre éreu deixeble?

4.- Don Antoni «De sa caixa»

A dir ver, el funeral de don Antoni em va entristir una mica més encara.

El seu nét, viva imatge del seu fill Joan, encapçalava el condol. Molta gent de Son Servera s'hi arreplegà per retre el darrer adéu a n'Antoni «de s'hotel», aquell llorencí nascut a Son Servera. Els seus amics i els habituals de tots els funerals de Sant Llorenç.

Cal reconèixer i acceptar que la vida, a vegades, et presenta aquelles coses que menys et penses.

Don Antoni -un dels pocs «dons» de la vila- fou des del principi i durant molts danys el delegat de «la Caixa» a Sant Llorenç.

Benestant, obert, vital, simpàtic... persona aparentment respectada i estimada per la gran majoria dels llorencins. Mai no vaig sentir parlar malament de don Antoni a ningú.

Li agradava dir que «la Caixa» per a ell ho havia estat tot i que l'estimava amb locura. Potser per això, per aquest sentiment que l'embargava, la jubilació fou un cop fort, que el deixà una mica descol·locat.

Però les llargues hores d'oci tranquil ben prest s'haurien de convertir en hores llargues de preocupació, desgràcia i soledat...

Primer l'eixida de la casa de sa Plaça, amb les interminables negociacions i plets.

Després la sobtada mort del seu fill Joan en el transcurs d'una visita nadalenca a «es moli».

La defunció de la seva esposa Antònia que no aconseguí sobreposar-se a la pèrdua d'en Joan.

I els dies de soledat (quan no acompanyava la seva nora i néts a Barcelona).

Quina diferència tan abismal entre don Antoni dels anys cinquanta i el dels anys noranta! No hi ha preparació psíquica que pugui valer per a tants de canvis.

Certament la vida, l'aventura del viure, sempre et surt per allà on manco esperes.

STILOIMATGES

IGNASI
C/ Major, 47 • Tel. 838351
Plz. San Ignacio nº 3
Tel. 567165 • SON SERVERA

En aquesta ciutat, devora el Pont de Nostra Senyora

Aina Puri Gómez i Casademont, pels clips, el proficiency, els usos amorosos de la postguerra, el fil de gats, i les belles estones compartides

Allà, ben a prop del centre de la ciutat, s'alça el pont de nostra senyora. A una banda del pont hi podeu veure un bell edifici, rar en aquesta ciutat del nord, que potser, si sou categoritzants, classifiqueu de modernista. Com que és un edifici diguem-ne *amb personalitat*, li han posat un nom, com a totes les persones. Es tracta dels *Royal Exchange Buildings*. Jo, que tinc una memòria poc precisa i a qui aviat la imaginació vola, crec que aquesta denominació es deu al fet, potser històric, potser llegendari, que un rei d'aquests antics hi va fer una estada, potser per fer abeurar els cavalls, o per apagar sa pròpia set, o per descansar del viatge, o per ventura per fer plaer al seu amfitrió. O potser es deu a un altre motiu. No us en puc assegurar res, vaja!

El Pont de Nostra Senyora uneix uns carrers deserts en hora foscant, transitats per cotxes devoradors de paraules i besos, i busos i taxis i camions que transporten mercaderies i persones embolicades en abrics de vint-i-cinc lliures, calcetins colorin-colorado i botes humides pel gel que s'ha format després d'un dia de neu.

Una mica més enllà, al costat del mercat, ara he esperat el bus urbà més de vint minuts, perquè l'anterior l'he perdut. Tinc la sensació que els peus se'm glaçarien si hagués d'estar-me llargament davall aquest envelat que ni tan sols

disposa d'un banc una mica decent per seure-hi. Per això, hem entrat al pub a fer-hi una cervesa, que han estat dues, i a parlar de tot el que ens endolceix la vida. El local és tranquil, inusual diria, de fusta, amb quadres i pintures i anuncis de dècades enrere, que només els vells recorden, i prestatges a les parets, plens de llibres polsosos. Amb una escalfor que contrasta vivament amb la fredor de l'exterior. Em fa l'efecte que és un espai màgic perquè aviat la conversa esclata.

Quan, ara fa tres anys, vaig arribar a aquesta ciutat, de bon principi em vaig proposar, per una banda, de deixar-hi petjada, ambiciosament, i, per una altra, d'emportar-me part de la ciutat amb mi. No podia consentir, en absolut, d'instal·lar-m'hi superficialment, com a qui no interessa la terra que trepitja amb l'argument inconsistent de ser ciutadà universal. No volia tornar-me'n al meu país d'origen amb les mans buides, sinó que tenia la intenció que part d'aquesta ciutat vingués amb mi. Semblava, potser, un projecte massa abstracte i, justament per això, en moltes ocasions em vaig desanimar, perquè no era capaç de destriar la part tangible de les meves noves adquisicions.

Ara, reflexionat llargament, m'adon que sí que s'ha produït una apropiació, doble. Evidentment, aquí no deixaré la meua presència física, ni me'n portaré, tampoc, un fragment de mur d'aquesta ciutat. Es tracta possiblement d'elements més subtils, invisibles. A part de la geografia, me'n duré el paisatge humà i els colors de les experiències que l'envolten. Amb el temps, si hem de donar fe a aquells que diuen que del passat recordes únicament els bons moments, aquesta estada esdevindrà una idealització i una mitificació.

Tenint en compte que la vida no és estàtica, sinó per natura canviant i di-

versa, aviat em tocarà el torn d'abandonar aquesta ciutat per instal·lar-me de bell nou al meu país. I efectivament som ben conscient que dins el meu equipatge, si hi rastreges profundament, hi trobaràs no només una llengua nova, sinó amics, imatges de dones i homes que seuen als autobusos, als trens, que travessen els carrers, que treballen, que venen a les botigues, que et saluden. Per ventura, hi observaràs una manera de fer diferent, ni del tot bona ni del tot dolenta, i t'adonaràs que es tracta, precisament, d'això, d'admetre que la diferència ens enriqueix i que, més que possessions materials, te'n dus de retorn l'essència i l'ànima d'una complexa comunitat humana. Un tot indivisible. Amb les misèries dels joves de la teua edat sense sostre que demanen almoïna, acompanyats del ca, asseguts al carrer o a davall el pont que condueix al cinema, amb un fred que pela; la tristesa i la solitud dels vells que et supliquen un braç on recolzar-se perquè els flaquegen les cames; o la reflexió que et produeix un pidolaire que et regala tota la benedicció de Déu a canvi de cinquanta miserables penics (God bless you!). Però també amb la joia d'haver conviscut amb una família, i d'haver format part de la seva intimitat i de la seva rutina; amb l'admiració pels monuments que han sorgit de la imaginació humana i per la seva vàlua artística; amb el farcell de les belles estones compartides.

És bonic quan neva. Sense cap intenció de pedanteria, jo pos Verdi i llegesc una novel·la tan bona que se m'emporta el cor i el dia sencer. Em deix captivar per les paraules que Mercè Rodoreda inclou al pròleg del seu *Mirall Trencat*: "He cultivat l'oblit de tot el que m'ha semblat nociu per a la meua ànima i he cultivat l'admiració per les coses que em fan un bé: pel quiet poder de les flors que em procuren moments inefables, per la lenta paciència de les

pedres precioses, màxima puresa de la terra, pels grans abismes d'aquest cel tan proper i tan llunyà alhora, on brillen i tremolen totes les constel·lacions". M'agrada tant aquesta reflexió que l'he escrita a uns amics.

Potser ara, he començat a desemmullar aquesta troca. Me'n tornaré a casa amb la satisfacció d'haver recorregut llocs carregats de màgia històrica i literària, com Varoic o Warwick, escenari visitat pel cavaller bretó Tirant lo Blanc; amb el plaer, segurament insignificant a ulls d'altri, d'haver estat sorprès fugaçment per l'estàtua de Lady Godiva, que justament Mercè Rodoreda introdueix a *Mirall Trencat*. La llegenda ens conta que lady Godiva era l'esposa de Leofric, senyor de la zona de Mèrcia i de Coventry. Una vegada, ella li va demanar que reduís els abusius impostos que feia pagar als habitants de Coventry. Leofric li va respondre que ho faria amb la condició que Godiva es passejàs a cavall nua pels carrers de la ciutat. Godiva va dir als seus súbdits que tancassin les finestres de ses cases, i aleshores va cavalcar per la ciutat: només els seus cabells, llargs, la cobrien. Únicament una persona, en Tom Guaita, va badar i diuen que va tornar cec.

Sortim del pub, dues besades i fins

demà, travesses el carrer, passes el pont de nostra senyora, i abans d'entrar als Royal Exchange Buildings, t'acomiaades amb la mà. Esperaré una estona més

l'autobús. Quin fred. En aquesta ciutat, devora el pont de nostra senyora...

Pere Santandreu

Tal dia com avui

ARA FA 75 ANYS

* Que els llorencins compraren per a les monges la casa on posteriorment hi construïren la capella. Molts d'anys després, els llorencins la tornaren comprar a les monges.

ARA FA 50 ANYS

* Que Andreu Galmés, *don Andreu*, fou nomenat metge de Sant Llorenç.

ARA FA 20 ANYS

* Que Flor de Card, amb la col·laboració dels alumnes del Curset de Cultura Popular organitzat pel Club Card, va publicar una enquesta econòmica, social i ideològica del poble.

* Que el PNM -Partit Nacionalista de Mallorca- es va presentar a Sant

Llorenç de la mà de Bartomeu Pont i Josep Melià.

ARA FA 10 ANYS

* Que n'Antoni Sansó va rebre el Premi Alzina, en reconeixement dels seus esforços per preservar Sa Punta de n'Amer.

ARA FA 1 ANY

* Que s'inaugurà el Punt Verd a Sant Llorenç.

Josep Cortès

La dansa dels indis a Sant Llorenç des Cardassar

Guillem Pont Ballester dedica un apartat a la dansa dels indis a Sant Llorenç des Cardassar en el seu llibre *Sant Llorenç, ahir*⁽¹⁾. Partint d'aquesta informació, d'una entrevista amb Guillem Font Riera, 'Formiga' -únic supervivent d'aquells dansaires llorencins del 1917- i de la comunicació *La dansa dels indis de Manacor: estudi descriptiu i històric*, presentada a les IV Jornades de Cultura Popular que se celebraren dia 1 i 2 de Febrer de 1997 a Manacor, es tractarà de nou el tema dels indis.

La dansa dels indis, o 'indios' com és popularment coneguda, és un ball de cintes executat per quatre parelles de dansaires infantils, habitualment homes, que trenen i destrenen vuit vetes a un pal subjectat per un novè ballador que fa de dama.

A Manacor, la dansa dels indis es documenta per primera vegada l'any 1897. Des dels seus orígens és dedicada a la festivitat popular i al culte de Sant Roc, ja que aquest ball de cintes estava a càrrec dels germans de la Caritat Terciària de Sant Francesc -frades de Sant Roc- que regentaren un oratori a la barriada de Sa Vilanova fins el 1910. Quan aquests frades abandonaren l'oratori manacorí la dansa quedà en mans dels habitants de la barriada, que s'encarregaven de fer-la sortir anualment per la diada dedicada al sant. El mestre manacorí Jaume Perelló 'Es mestre mostatxut', que cada dia anava a Sant Llorenç a fer escola amb un carretet i un cavall, residia a la barriada de Sa Vilanova i, segurament, mantenia una relació ben directa amb els indis manacorins. Tant és així, que durant la seva estada a Sant Llorenç com a mestre de l'escola situada a la carretera d'Artà, on actualment resideix Mateu Girard, va ensenyar els indis a alguns dels seus alumnes -pot ser que els fes assajar personalment o pot

Imatge dels indis de Sant Llorenç des Cardassar cedida per Tomeu Mestre, 'Bovet', i publicada juntament amb l'article 'Indis a l'escola' per Guillem Pont Ballester a la revista "Flor de Card" del mes d'octubre de 1983. Reproducció del fragment de l'article de Guillem Pont que esmenta el nom dels balladors:

"Gojosos i contents, en Tomeu Llinàs 'Gorrió', en Jeroni Mira 'Confit', en Jordi Riera 'Riera', en Guillem Formiga, un fill del mestre -en Sebastià-, en Tomeu Llinàs 'Sevillano', en Tomeu Mestre 'Bovet', en Miquel Ballester 'Lluent', n'Antoni Llinàs 'Manolo', en Mateu -un altre fill del mestre- i n'Antoni Riera 'Torrenova', citats per ordre i d'esquerra a dreta, s'havien après ben en sèrio el seu paper".

ser que els ensenyassin els seus dos fills, Jaume i Mateu Perelló, que probablement formaren part del grup d'indis de Manacor- amb l'única pretensió de participar a les festes patronals. Els indis llorencins, per tant, es relacionaven únicament amb la festa de carrer i no amb l'església, com passava amb el manacorins. De fet, aquests dansaires recorrien els carrers de Sant Llorenç, acompanyats dels músics i s'aturaven a trenar i destrenar les seves cintes al pal, allà on trobaven gent disposada a observar-los. Executaven, únicament, una coreografia que s'anomena *es bot* al so de la melodia coneguda amb aquest mateix nom.

Guillem Font Riera, 'Formiga' recorda que devia ballar els indis quan te-

nia devers deu anys, és a dir, cap a 1917. No sabem, però, si aquest fou el primer any en què els indis sortien i si ho continuaren fent després d'aquest moment. De qualsevol manera, l'amo en Guillem 'Formiga' només els va ballar un any, durant el qual dansaren també a la festa de Son Carrió.

Tanmateix, però, un procediment força habitual per implantar una dansa pròpia d'un poble a un altre poble, consistia en copiar només alguns aspectes de la dansa original, tot inventant-ne la resta. Els indis llorencins, de clara filiació manacorina, imitaren d'aquests una de les dues coreografies i la melodia. Innovaren, per contra, la indumentària.

L'informador oral Guillem Font no recorda si els vestits que llueïren l'any

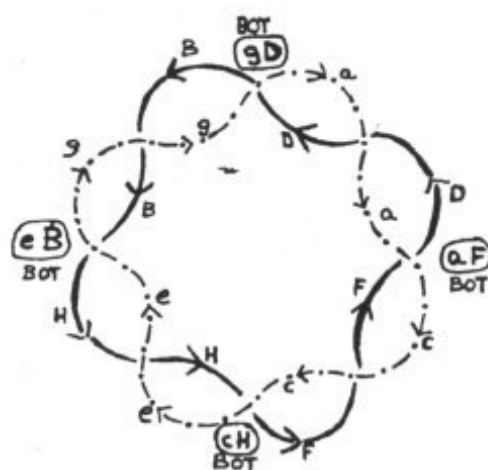
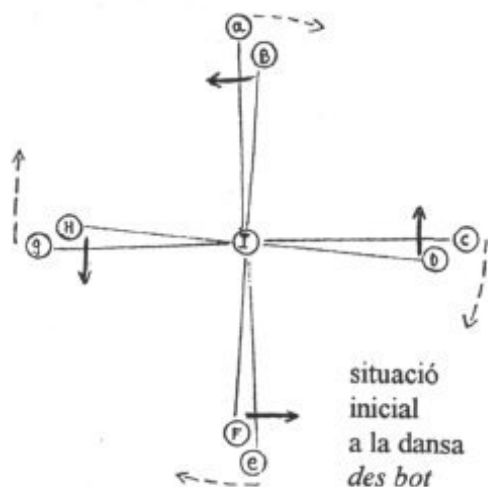
Els indis de Manacor a partir dels quals naixeren els indis llorencins. Destaquen les diferències en la indumentària. Fotografia cedida per Maria Santandreu.

teix, Sebastià Perelló 'Crostera' continuà lligat als indis de Manacor molts anys més tard quan, essent mestre de l'Escola Graduada, els féu assajar per a participar al II Certamen Internacional de Folklore celebrat a Ciutat el 2 de juny de 1951.

D'aquesta manera queda dit allò que és possible recuperar sobre la dansa dels indis, la qual, importada des de Manacor per iniciativa del mestre d'escola Jaume Perelló, no arribà a trobar una funcionalitat a les festes patronals de Sant Llorenç des Cardassar.

(1) Guillem PONT BALLESTER, *Sant Llorenç, ahir*, (Sant Llorenç des Cardassar, 1987), pp. 116-118.

Francesca Sureda

Als gràfics de l'esquerra podem veure la coreografia des bot que ballaven els indis llorencins del 1917.

Els balladors se situaven inicialment per parelles, cara a cara, sostenint cadascú una cinta amb la mà i començaven la seva ziga-zaga al ritme de la música trenant les cintes al pal; feien quatre passes amb els peus de punta elevat els genolls. Cap a la segona passa creuaven la cinta amb un ballador que venia en sentit contrari i a la cinquena passa coincidien amb un altre ballador que també venia en sentit contrari, amb el qual pegaven un bot amb els dos peus junts. En acabar la música les cintes es trobaven completament entortolligades al pal. En aquest moment, cadascú canviava la cinta de mà i invertia el sentit de la marxa per a poder destrenar al ritme de la mateixa melodia.

C	A	M	P	S	A	amb
						tota
						la
						gamma
C	A	M	P	S	A	de
						carburants
						del
						mercat
C	A	M	P	S	A	targetes
						de
						crèdit
						i
C	A	M	P	S	A	de
						SOLRED
Cra. Palma-Artà						
km 55						
Sant Llorenç						

Lira d'Or

Març 1997
Coordina: J. G.

Nerval

Traduccions de Jaume Galmés

Homenatge a C. G. Jung

FANTASIA

Hi ha un aire pel qual donaria
Tot Rossini, tot Mozart i tot Weber,
Un aire antic, llangorós i fúnebre,
Que just per mi té encants desconeguts!

Car, cada volta que arrib a sentir-lo,
Dos-cents anys la meua ànima rejuveneix...
És sota Lluís tretze; i m'apar veure estendre's
Un pujol verd, que el ponent torna groc,

Llavors un castell de maó amb cantons de pedra,
Amb els vitralls acolorits de vermell,
Cenyit de grans parcs, amb un riu
Banyant-li els peus, que corre entre unes flors;

Llavors una dama, a l'alta finestra,
Rossa amb els ulls obscurs, la roba antiga,
Que, potser en una altra existència,
He vista ja... i en serv la recordança!

Gérard de Nerval

Antic abecedari

QUIMERES

Hi ha un rom antic pel qual bé donaria
tots els alcohols de França, un rom molt vell,
que entenebreix i esbalça, esput vermell
d'un déu malalt, sol de l'estrangeria.

No hi ha a l'Infern beuratge més serè
ni dins els Cels més impura ambrosia,
avorta parts i engendra bogeria
i al fons dels sots als morts torna l'alè.

I cada cop que el bec em sembla viure
fa dos-cents anys, o dos mil, tant se val:
Som serf d'Odí, d'Ashaqlun tinc el riure;
fa fred, som a París, em dic Nerval.

R. Perelló Bosch

Andreu Vidal

OCTÀVIA, de Les Filles del Foc

Va ser durant la primavera de l'any 1835 que em vingueren unes ganes rabioses de veure Itàlia. Cada dia en despertar-me aspirava l'aspra sentor dels castanyers alpins; el vespre, la cascada de Terni i la font escumejant del Teverone brollaven just per mi entre els llistons pelats dels bastidors d'un petit teatre... Una veu deliciosa, com la de les sirenes, remorejava a les meves orelles, com si les canyes de Trasimè de sobte tenguessin veu... calgué partir, deixant a París un amor contrariat al qual volia escapar per la distracció.

Primer de tot em vaig aturar a Marsella. Cada dematí anava a prendre banys a l'Château-Vert, i en nedar distingia de lluny les illes rialleres del golf. També cada dia em veia a la badia blau cel amb una al·lota anglesa, de qui el cos prim fendia l'aigua verda devora jo. Aquesta filla de les aigües, que nomia Octàvia, un dia se m'acostà tota gloriosa d'una pesca estranya que havia fet. Dins les blanques mans duia un peix que em donà.

No em vaig poder estar de somriure per un present com aquell. Mentrestant el còlera regnava aleshores a la ciutat i, per evitar les quarentenes, vaig decidir fer el viatge per terra. Vaig veure Niça, Gènova i Florència; vaig admirar la catedral i el baptisteri, les obres mestres de Miquel Àngel i la torre inclinada i el Campo-Santo de Pisa. Llavors, anant cap a Spolete, em vaig aturar deu dies a Roma. La catedral de Sant Pere, el Vaticà i el Coliseu m'aparegueren talment un somni. Em vaig afanyar a agafar el correu de Civita-Vecchia, on m'havia d'embarcar. -Durant tres dies, la mar furiosa retardà l'arribada del barco de vapor. En aquesta platja desolada per on em passejava pensarós, vaig estar a punt un dia de ser devorat pels cans. - El vespre abans de la partida feien al teatre un vodevil francès. Una testa rossa i eixerida atregué les meves mirades. Era la jove anglesa asseguda en una llotja de prosceni. Acompanyava el seu pare, que semblava impedit i a qui els metges havien recomanat el clima de Nàpols.

L'endemà dematí em treia tot content el passatge. La jove anglesa estava damunt el pont, que recorria fent passes llargues i, impacient de la lentitud del navili, imprimia les seves dents d'ivori en la clovella d'una llimona: -Pobra al·lota, li vaig dir, patiu del pit, n'estic segur, i no és això que caldria. Em mirà de fit a fit i em digué: -I això, qui vos ho ha ensenyat? -La sibil·la de Tibur, li vaig dir sense desconcertar-me. -Vénga! em va dir, no crec una paraula de vós.

Dient això, em mirava tendrament i no em vaig poder estar de besar-li la mà. -Si fos més forta, digué, ja vos n'ensenyaria, jo, a dir mentides!... I m'amenaçava, rient, brandant una vara amb el cap d'or.

El nostre vaixell arribava al port de Nàpols i travessàrem el golf, entre Ischia i Nisida, inundades dels focs de

l'Orient.-Si m'estimau, reprengué, demà anireu a esperar-me a Portici. No don a tothom cites com aquesta.

Baixà a la plaça de la Mola i acompanyà el seu pare a l'ho tel de Roma, novament construït damunt l'escullera. Pel que fa a mi, vaig anar a allotjar-me darrera el teatre dels Florentins. Vaig dedicar el dia a recórrer el carrer de Toledo i la plaça de la Mola i a visitar el Museu dels estudis; llavors el vespre vaig anar a veure el ballet a San-Carlo. M'hi vaig trobar el marquès de Gargallo, que havia conegut a París i que em menà després de l'espectacle a prendre el te a ca les seves germanes.

No oblidaré mai la deliciosa vetlada que se'n seguí. La marquesa feia els honors d'un vast saló estibat d'estrangers. La conversa era una mica la de les Précieuses; em sentia dins la cambra blava de l'hotel Rambouillet. Les germanes de la marquesa, belles com les Gràcies, renovellaven per mi els prestigis de l'antiga Grècia. Discutirem llargament sobre la forma de la pedra d'Eleusis, demanant-nos si la seva forma era triangular o quadrada. La marquesa hauria pogut pronunciar-se amb tota seguretat, ja que era bella i altiva com Vesta. Vaig sortir del palau amb el cap atordit d'aquesta discussió filosòfica, i no vaig aconseguir poder tornar a trobar el meu domicili. A força d'errar per la ciutat, m'hi havia de convertir finalment en l'heroi de qualche aventura. La coneixença que vaig fer aquella nit és el tema de la carta següent, que vaig enviar més tard a aquella de l'amor fatal de la qual jo havia cregut fugir allunyant-me de París.

"Em trob dins una inquietud extrema. Fa quatre dies que no vos veig o que no vos veig sinó amb tothom; tenc com un fatal pressentiment. Que m'hagueu estat sincera, ho crec; que hagueu canviada fa un parell de dies, ho ignoro, però em fa por. Déu meu! compadiu-vos de les meves incerteses o atreuieu damunt nostre qualche desgràcia. Mirau, seria a mi mateix a qui jo acusaria tanmateix. He estat tímid i abnegat més que un home no ho hauria de fer coneixedor. He envoltat el meu amor de tanta reserva, he tengut una por tan gran d'ofendre-us, a vós que ja una vegada m'ho havíeu fet pagar tan car, que potser he anat massa lluny en la meua delicadesa, i que heu pogut creure que m'havia refredat. Idò bé, he res pectat un dia important per vós, he contengut emocions com per trencar l'ànima, i m'he tapat amb una màscara somrient, jo amb el cor que panteixava i cremava. D'altres no hauran tengut tant de mirament, però també cap potser no vos ha demostrat tant d'afecte autèntic, i no ha sentit tan bé tot quant vós valeu.

Parlem francament: sé que hi ha lligams que una dona no pot trencar sinó amb esforç, relacions incòmodes que no es poden rompre sinó lentament. Vos he demanat sacrificis massa penosos? Digueu-me les vostres tristeses, les entendré. Les vostres temences, la vostra fantasia, les necessitats de la vostra posició, res de tot això no pot fer trontollar l'immens afecte que vos port, ni tan sols

enterbolir la puresa del meu amor. Però mirarem plegats allò que es pot admetre o combatre, i si hi hagués nusos a tallar i no deslligar, refiau-vos-en de mi. Faltar a la franquesa en un moment com aquest seria inhumanitat potser; ja que, vos ho he dit, la meua vida no vol altra cosa que la vostra voluntat, i bé sabeu que el meu desig més gran no pot ser d'altre que morir per vós!

Morir, gran Déu! per què aquesta idea em revé a tota hora, com si només la meua mort fos l'equivalent de la benaurança que prometeu? La mort! aquest mot no escampa tanmateix res d'ombrívol dins la meua ment. Ella m'apareix coronada de roses pàl·lides, com a la fi d'un festí; qualche pic he somiat que m'esperava somrient al capçal d'una dona adorada, després de la benaurança, després de l'embriaguesa, i que em deia: -Anem, jove! has tengut tota la teua part de joia en aquest món. Ara, vine a dormir, vine a descansar dins els meus braços. No som bella, jo, sinó bona i caritativa, i no don el plaer, sinó la calma eterna.

Però on aquesta imatge ja m'havia estat oferta? Ah! vos ho he dit, era a Nàpols, fa tres anys. Havia fet la conceixença dins la nit, devora la Villa-Reale, d'una jove que se vos semblava, una boníssima criatura que es dedicava a fer broderies d'or per als ornaments litúrgics; semblava esgarriada d'esperit; la vaig acompanyar a ca seva, bé que em parlàs d'un amant que tenia dins la guàrdia suïssa i que tremolava de veure arribar. Així i tot, no li costà confessar-me que jo li agradava més... Què vos diré? Vaig fer la fantasia d'atordir-me un vespre sencer, i imaginar-me que aquesta dona, la llengua de la qual entenia amb prou feines, éreu vós, davallada a mi per encantament. Per què vos callaria tota aquesta aventura i l'estrabòtica il·lusió que la meua ànima acceptà sense esforç, sobretot després d'uns quants tassons de làcrima-christi que m'abocaren en el sopar? La cambra on havia entrat tenia qualche cosa mística per l'atzar o per la tria singular dels objectes que enclòia. Una puríssima negra coberta d'oripells (la meua hostessa s'encarregava de rejevenir-ne l'aviat adorn) figurava damunt una calaixera ran d'un llit de cortines de sargé verd; una figura de santa Rosalia, coronada de roses violetes, semblava més lluny protegir el bres d'un nin adormit; les parets, emblanquinades, estaven decorades amb quadros antics dels quatre elements que representaven divinitats mitològiques. Afegiu-hi un bell desordre de talladures brillants, de flors artificials, de vasos etruscs; miralls contornats de llustrins que reflectien vivament la claror de l'única llàntia de coure, i damunt la taula un Tractat de l'endevinació i dels somnis que em féu pensar que la meua companya era una mica bruixa o gitana si més no. Una bona vella amb grans trets solemnes anava amunt i avall servint-nos; crec que devia ser sa mare! I jo, tot pensarós, no parava de mirar sense badar boca aquella que tan exactament em duia al cap la vostra recordança.

Aquesta dona em repetia a cada instant: -Estau trist? I li vaig dir: -No parreu, a penes vos puc entendre; l'italià em cansa d'escoltar i de pronunciar. -Oh! diu, sé parlar encara d'una altra manera. -I tot d'una parlà en una llengua que jo no havia sentit mai. Eren unes síl·labes sonores, guturals, una refiladissa plena d'encís, sens dubte una llengua primitiva; hebreu, siríac, no ho sé. Somrigué del meu astorament i se n'anà a la seva calaixera, d'on tragué ornaments de pedres falses, collarets, braçalets, corona; així engalanada, tornà a taula, llavors romangué seriosa prou bona

estona. La vella, en tornar, esclafi a riure de valent i em digué, crec, que era així que se la veia a les festes. Aquí, el nin es despertà i es posà a cridar. Les dues dones corregueren cap al bres, i aviat la jove tornà devora jo tenint orgullosament en braços el *bambino* sobtadament calmat.

Ella li parlava en aquesta llengua que jo havia admirat, l'entretenia amb monades plenes de gràcia; i jo, poc avesat a l'efecte dels vins cremats del Vesubi, sentia els objectes donar voltes davant els meus ulls; aquesta dona, d'estranyes maneres, engalanada com una reina, altiva i capriciosa, m'apareixia com una d'aquestes magues de Tessàlia a qui se li donava l'ànima per un somni. Oh! per què no he tengut por de narrar-vos això? És perquè sabeu bé que no era altra cosa que un somni també, en el qual heu regnat només vós!

Em vaig desfer d'aquest fantasma que m'atreia i m'esglaiava a la vegada; vaig errar per la ciutat deserta fins al primer toc de campanes; llavors, sentint el matí, vaig enfilir els carrerons de darrera Chiaia i em vaig posar a pujar el Posilip damunt la cova. Arribat dalt de tot, m'hi passejava mirant la mar ja blava, la ciutat on encara només se sentien els renous del matí, i les illes de la badia, on el sol començava a daurar el capdamunt de les vil·les. No estava entristit ni prop fer-hi; caminava fent passes llargues, corria, baixava els pendents, em rebojava per l'herba humida; però dins el meu cor hi havia la idea de la mort.

Oh déus! no sabia quina profunda tristesa habitava la meua ànima, però no era altra cosa que el pensament cruel que jo no era estimat. Havia vist com el fantasma de la benaurança, havia usat de tots els dons de Déu, em trobava davall el cel més bell del món, en presència de la natura més perfecta, de l'espectacle més immens que sigui donat de veure als homes, però a quatre-centes llegües de l'única dona que existís per mi, i que ignorava i tot la meua existència. No ser estimat i no tenir l'esperança de ser-ho mai! Va ser aleshores que vaig tenir la temptació d'anar a demanar comptes a Déu de la meua singular existència. S'havia només de donar una passa: a l'indret on em trobava, la muntanya estava tallada com un penya-segat, la mar bramava a baix, blava i pura; s'havia només de sofrir un moment. Oh! l'atordiment d'aquest pensament fou terrible. Dos pics em vaig tirar, i no sé quin poder m'escopí vivent a la terra que abraçava. No, Déu meu! no m'heu creat per sofrir eternament. No vos vull ultrajar amb la meua mort; però dau-me la força, dau-me el poder, dau-me sobretot la resolució que fa que uns arribin al tron, altres a la glòria, altres a l'amor!"

Durant aquella nit estranya, un fenomen bastant rar havia tengut lloc. Devers la fi de la nit, totes les obertures de la casa on em trobava s'havien il·luminat, una polseguera calenta i ensofrada m'impedia respirar, i, deixant la meua fàcil conquesta dormida a la terrassa, em ficava pels carrerons que menen al castell de Sant Elm; -a mesura que pujava la muntanya, l'aire pur del matí venia a inflar els meus pulmons; descansava deliciosament davall les parres de les vil·les, i contemplava sense terror el Vesubi cobert encara d'una cúpula de fum.

Va ser en aquell moment que em prengué l'atordiment que ja he dit; el pensament de la cita que m'havia donat la

jove anglesa m'alliberà de les fatals idees que havia concebut. Després de refrescar-me la boca amb un d'aquests raïms enormes que venen les mercaderes, em vaig dirigir cap a Portici i vaig visitar les ruïnes de l'Herculànum. Tots els carrers estaven ensalgats d'una cendra metàl·lica. Arribat devora les ruïnes, vaig davallar a la ciutat subterrània i em vaig passejar molt de temps d'edifici en edifici, demanant a aquests monuments el secret de llur passat. El temple de Venus i el de Mercuri parlaven debades a la meua imaginació. Calia que allò fos poblat de figures vivents. -Vaig tornar a pujar a Portici i em vaig aturar pensarós davall una parra esperant la meua desconeguda.

No es torbà a comparèixer, guiant el caminar penós del seu pare, i m'estrengué la mà amb força dient-me: "Molt bé." Triarem un cotxer i anarem a visitar Pompeia. Amb quina benaurança la guiava jo pels carrers silenciosos de l'antiga colònia romana. M'havia estudiat per endavant els passatges més secrets. Quan arribàrem al petit temple d'Isis, vaig tenir el plaer d'explicar-li fidelment els detalls del culte i de les cerimònies que havia llegit en Apuleu. Ella mateixa volgué interpretar el personatge de la Deessa, i em vaig veure jo encarregat del paper d'Osiris, del qual vaig explicar els divins misteris.

En tornar, colpit per la grandesa de les idees que aca-

bàvem de suscitar, no vaig gosar parlar-li d'amor... Em va veure tan fred que me'n féu retret. Aleshores li vaig confessar que ja no em sentia digne d'ella. Li vaig contar el misteri d'aquella aparició que havia despertat un antic amor dins el meu cor, i tota la tristesa que havia succeït aquella nit fatal en què el fantasma de la benaurança havia estat només el retret d'un perjur.

Ai! com tot això ens és lluny! Fa deu anys, vaig tornar a passar per Nàpols, venint d'Orient. Vaig baixar a l'hotel de Roma, i hi vaig retrobar la jove anglesa. S'havia casat amb un cèlebre pintor que, poc després del matrimoni, havia contret una paràlisi completa; colgat en un llit de repòs, l'únic que tenia mòbil a la cara eren dos grans ulls negres, i jove encara ni podia esperar curar-se davall uns altres climes. La pobra al·lota havia consagrat la seva existència a viure tristament entre el seu espòs i el seu pare, i la seva dolçor i la seva candor de verge no podien reeixir a calmar la gelosia atroç que covava l'ànima del primer. Mai res no va poder incitar-lo a deixar lliure la seva dona en les seves passejades, i em recordava aquest gegant negre que vetla eternament dins la caverna dels genis i que la seva dona està obligada a batre per impedir-lo lliurar-se a la son. Oh misteri de l'ànima humana! Cal veure en un quadro com aquest les marques cruels de la venjança dels déus!

Només vaig poder donar un dia a l'espectacle d'aquest dolor. El barco que em retornava a Marsella s'endugué com un somni el record d'aquesta aparició estimada, i em vaig dir que potser hi havia deixat, allà, la benaurança. Octàvia n'ha guardat devora ella el secret.

MIRTO

Pens en tu, Mirto, divina maga,
En el Posil·lip altiu, que brilla amb mil focs,
En el teu front inundat de les claredats d'Orient,
En els raïms negres mesclats amb l'or de la teva trunyella.

És dins la teva copa també que havia begut l'embriaguesa,
I dins el llampec furtiu dels teus ulls somrients,
Quan als peus d'Iaccus em veien pregar,
Car la Musa m'ha fet fill de Grècia.

Sé per què allà baix el volcà s'ha tornat a obrir...
És perquè ahir l'havies tocat amb els peus àgils,
I tot d'una de cendres l'horitzó s'ha cobert.

D'ençà que un duc normand trencà els teus déus d'argila,
Sempre, davall les branques del llorer de Virgili,
La pàl·lida Hortènsia s'uneix a la Murta verda!

Gérard de Nerval

Gérard de Nerval

Dades estadístiques de Sant Llorenç

Josep Cortès

El Servei d'Estudis de la Caixa ha iniciat una nova línia editorial amb la publicació de l'Anuari Comercial d'Espanya, en el qual es facilita -en forma de llibre i en CD ROM- una base de dades de tots els municipis espanyols de més de 1.000 habitants. Anam a reproduir aquí les de Sant Llorenç des Cardassar, corresponents a l'any 1995.

1.-Població de fet: 8.489

Assenyalat la població que hi havia en el municipi el dia 1er de juliol de 1995; és a dir, els residents presents i els transeünts.

2.-Extensió: 82 km²

3.-Densitat: 103 habitants/km²

4.-Nivell econòmic: 6

És l'índex de la renda familiar disponible per habitant. En el nostre cas s'estima entre 1.200.000 i 1.300.000 ptes.

5.-Quota de mercat: 21

Marca la capacitat de consum dels municipis. S'obté en funció de 6 variables: població, nombre de telèfons, nombre d'entitats bancàries, nombre de cotxes, nombre de camions i nombre d'activitats comercials. Indica la participació que correspon sobre una base de 100.000 unitats.

6.-Índex turístic: 530

Explica la importància turística del municipi. S'obté en funció del nom-

bre d'habitacions i places, ocupació anual i categoria dels establiments. El valor indica la participació que correspon sobre una base de 100.000 unitats.

7.-Telèfons: 2.768

Línies en servei i sol·licituds pendents d'instal·lació.

8.-Oficines de bancs i caixes: 11

9.-Automòbils: 2.949

10.-Camions: 519

També inclou les furgonetes

11.-Activitats comercials: 193

Assenyalat el nombre de comerços al detall que paguen l'IAE.

	Sant Llorenç	Manacor	Son Servera	Artà	Capdepera	Ciutat	Illes Balears
1	8.489	29.932	8.312	5.846	8.332	336.645	839.645
2	82	260	43	140	55	209	4.992
3	103	115	195	42	152	1.614	168
4	6	7	7	7	8	7	7
5	21	95	28	17	26	984	2.483
6	530	613	274	7	440	4.564	15.551
7	2.768	12.830	3.619	2.296	3.997	150.214	360.101
8	11	40	16	8	12	484	1.155
9	2.949	15.945	4.053	2.883	4.248	174.324	418.633
10	519	23.967	784	634	759	23.967	70.234
11	193	752	214	111	179	6.838	18.212

Viatges Ultramillor
agència de viatges del grup A, títol 999

Carrer del Sol, 19
Cala Millor (Mallorca)
Telèfon 585720

La mort impossible d'un mite: Marilyn Monroe

Fa algunes setmanes que els mitjans de comunicació de tot l'estat espanyol, diaris, ràdio i televisió es feren ressò del descobriment d'una suposada pel·lícula pornogràfica del mite eròtic més important que mai hi hagut en el món del cinema.

Si he de dir la veritat, la notícia no em va sorprendre massa, fa quinze o setze anys ja es va intentar una operació com aquesta, si bé no tan ben orquestrada. Així és: una revista espanyola de gran tirada va presentar als seus lectors les mateixes imatges que fa unes setmanes aparegueren a innumbrables mitjans, i naturalment a la mateixa revista.

Es tractava de preparar el terreny per una gran tirada, no tan sols de les suposades fotografies, sinó també de la suposada pel·lícula. Naturalment la trama va donar el seu profit, ja que el que volien era explotar el possible morbo que suposava el descobriment d'una pel·lícula pornogràfica del mite Marilyn. La pel·lícula en si no deixa de ser el que en argot cinematogràfic es diu un *soft core*, ja que les escenes que mostra, certament no es poden qualificar de pornogràfiques, ja que el que es veu no és equiparable al que avui s'entén per cinema pornogràfic. A la pel·lícula, de poc menys de sis minuts de duració, es pot contemplar la suposada Marilyn acompanyada d'un home amb aspecte de no haver menjat des de feia un parell de setmanes. La veritat és que sis minuts passen molt aviat i poca cosa es pot fer, i més si tenen la panxa buida com sembla que té el galant de la suposada Marilyn. Per tant, he dir que la pel·lícula és un fiasco per al bon afeccionat a aquest tipus de cinema.

Però aquí no cal analitzar si la pel·lícula està ben feta o no, sinó si l'actriu que hi apareix és o no la Marilyn Monroe. La veritat és que d'entrada, per una persona que no la recordi massa, possiblement se'l

pugui enganyar. L'al·lota hi té una certa aparença i, com diu el refrany, val més creure-ho que anar-ho a cercar, quasi segur que després de la forta campanya feta per vendre la còpia, hi haurà hagut bastanta gent que s'ho haurà cregut. Si bé cap mitjà dels que s'han fet ressò del tema està en disposició d'afirmar rotundament que l'actriu és veritablement la Marilyn Monroe.

Des de la meua adolescència, en què anar al cinema era una part important del temps dedicat a l'oci, era el rite inexorable dels dissabtes, diumenges i festes de guardar. Des d'aquell temps, com dic, em vaig sentir fortament atret cap aquella imatge, hermosa, amb una mirada dolça i al mateix temps festiva, amb un cos que et convidava a somniar, era una al·lota com no n'havia vista cap mai. No era una imatge eròtica tal com l'entenem avui, ni tan sols com altres actrius del seu temps: Ava Gardner, Rita Hayworth, Sofia Loren, Brigitte Bardot i tantes d'altres; l'erotisme de la Marilyn era un erotisme suau, un erotisme en què el sexe era el menys important; es tractava de poder estar amb ella, gaudir de la seva presència, la resta no importava. A partir d'aquells temps em vaig convertir en un fan seu i vaig començar a recollir tot el que trobava d'ella, pel·lícules, llibres, fotografies, cartells, segells, retalls de diaris, etc, el que va fer que em convertís en un mitòman de la Marilyn.

Tot això m'ha permès poder analitzar una gran quantitat de fotografies de totes les edats de l'actriu, tant d'abans d'ésser famosa com de després, fotografies de la seva adolescència, dels seus començaments en el món del cinema. He analitzat la famosa fotografia del calendari des de diversos angles, fotografies de quan es va casar, tenia tan sols 16, era l'any 1942, amb el Jim Dougherty, fotografies de les primeres pel·lícules, Scudda Hoo! Scudda Hay, de l'any 1948, Dangerous days i The Ladies of the Chorus, ambdues també de l'any 1948. A totes elles les he comparat amb les que apareixen a la pel·lícula i a la revista que l'ha llançada al mercat, i baix del meu punt de vista l'actriu que hi apareix no té res a veure amb la Monroe. Si ens hi fixem bé podem veure que és una al·lota

amb els pits bastant grossos i una mica decaiguts pel seu pes. Si ens fixem en el seu cos veurem una al·lota sobrada de pes, el que diríem una mica grasseta i amb una cara que sembla bastant més vella que una joveneta de vint anys, com tenia la Marilyn a la data de la pel·lícula, -es diu que va ésser filmada sobre l'any 1947-.

Si llavors repassem les fotografies que van de quan ella tenia 16 anys -quan es va casar- fins a l'any 1950, data de la pel·lícula, La jungla del asfalt, de John Huston, ens adonarem, sense equivocar-nos, que la famosa pel·lícula porno de la Marilyn Monroe és un fiasco i que ella no hi té res a veure. Per altra part, si tenim en compte el puritanisme que imperava en aquell temps a Hollywood, difícilment la Marilyn s'hagués pogut convertir en el mite cinematogràfic en què es va convertir després d'haver participat en una pel·lícula tan important com La jungla del asfalt, sabent -i això ho haguessin sabut ben aviat- que hi havia unes pel·lícules pornogràfiques que es passejaven pels barris baixos del Hollywood d'aquell temps.

Hi ha molts d'altres arguments per rebutjar la participació de la Marilyn com l'actriu que apareix a la pel·lícula, i que farien llarg aquest article, però per a mi està claríssim; l'al·lota que apareix a la pel·lícula no és ni de lluny Marilyn Monroe, encara que se li assembla una mica. Tots sabem que hi ha moltes persones que s'assemblen, encara que no sien família. Jo em neg rotundament a acceptar la mort d'un mite. Marilyn Monroe sempre serà el somni impossible de la meua joventut, un somni d'aquests que un no voldria que es fes realitat per poder seguir gaudint d'un somni impossible, el que era ella: Marilyn Monroe.

Ignasi Umbert i Roig

Carta oberta al poble de Sant Llorenç

Recentment hem constituït la nova Junta Directiva Local del Partit Popular, un nou equip humà l'objectiu principal del qual és servir aquest municipi i escometre tots els projectes que vagin en benefici seu, sense oblidar, encara que ens sàpiga greu, la important tasca de denunciar tots els agravis i desviacions que coneguem.

Amb aquest objectiu, valgui aquesta carta per obrir la nostra casa a tots els habitants del Municipi, sense cap distinció política (abans és el nostre Municipi que qualsevol ideologia), ni geogràfica (no feim distinció entre els que som del nucli de Sant Llorenç dels que som de Son Carrió, ni dels que som de Cala Millor, ni dels que vivim escampats per aquest privilegiat *foravila* nostre), ni per raó del lloc d'on procedim, perquè tots i cada un de nosaltres formem el poble de Sant Llorenç. Obrim la nostra casa per a què ens faceu arribar les vostres propostes, les vostres queixes i les vostres opinions i desitjos.

Però aquesta carta no és només per demanar-vos la vostra col·laboració;

aquesta carta és un compromís ferm i públic de fer-vos particeps regularment, a través d'aquests mateixos mitjans de premsa, dels nostres projectes, i informar-vos sobre les accions dutes a terme i de la manera com hem donat resposta a les vostres peticions, propostes i queixes.

Amb tot i amb això, però, aquesta carta no seria un vertader compromís si des d'ara no assumíssim de manera expressa un propòsit immediat: tots patim l'oblit i abandonó en què es troben el manteniment de l'enllumenat públic i els nostres empedrats. Exigim, i no afluixarem fins aconseguir-ho, que cada un dels nostres carrers estigui il·luminat, instal·lant les faroles que calguin i arreglant les que no funcionin; no afluixarem fins que els nostres empedrats deixin d'esser un perill per a qui els utilitzam; no afluixarem fins aconseguir un Municipi exemplar. Amb la vostra ajuda i el vostre recolzament ho aconseguirem.

A la vostra disposició.

Junta Directiva Local de
Sant Llorenç des Cardassar

P.D. Agraïrem que ens envieu les vostres suggerències i queixes al domicili del carrer de Sant Llorenç, núm. 4.

Com que no tenim res per posar-hi,
ni **fotografies,**

ni **il·lustracions,**

ni *propagandes*, ni **Xistes**, ni **res de res,**

en aquest requadre hi posau el que vulgueu:

o si nó, deixau-lo tal com està

i ja veurem **què** passa.

Poesia

TORNARAN...

Tornaran els dies llunyans de l'escola,
les pastilles de menta del confessor,
els nouvinguts encapçalant l'any,
la tortuosa fila tornant de la missa,
els contes i faules del pare Malats,
els vestuaris bruts i les dutxes,
les disseccions fallides al laboratori,
les escapades barranc avall, fins al pont,
la cigarreta fumada amb delit al wàter,
el dibuix lineal o artístic,
els dits repassant les lletres rasposes.

Tornaran els dies llunyans de l'escola
i l'espera incerta, sortint de les classes,
per un somriure imaginat d'una noia
que viu al meu barri

i no vol,

abandonat les amigues que riuen contentes,
que l'acompanyi fins a la porta de casa
acomiantant-nos

al néixer

del vespre.

Tornaran els dies llunyans de l'escola
amb els sorolls dels nois a l'esbarjo
i el professor que no riu

i calla

i va migrant sa salut, tan pulcra
i una nit es mor, sense fressa,
i l'endemà a l'enterrament, plegats,
riem i ens donem empentes.

Tornaran els dies llunyans de l'escola
en aturar-me al llindar de la porta,
el dia que hi entri de mestre

i tibi la corbata,

signe d'un gran respecte.

DOFINS QUE SALTEN

Dofins que salten a proa de les aigües
del Tagomago, profundes, llencen l'esquitx
[salat

de llurs lloms cercant la tebior de l'aire.

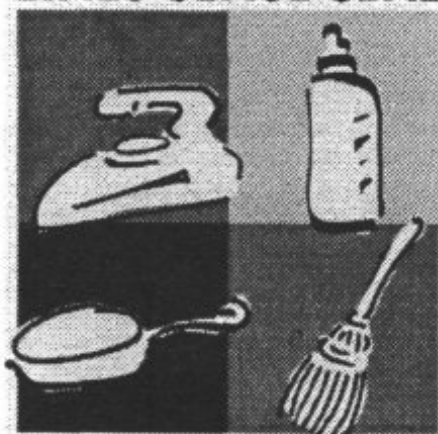
Terbolí de blaus i oxigen d'escuma
foradant el blau mariner, s'alça verd
i crida companys a la folla carrera
contra els cavalls de la nau. Dofins
que salten i fugen la quilla estrangera
en llurs dominis, són l'exemple
cercat en la mar per parlar-vos
de la rara felicitat dels homes.

Francesc Parcerisses

Dia Internacional de la Dona

EINES SENSE SEXE

FEINES SENSE SEXE

El dia 8 de març se celebrà el Dia Internacional de la Dona. Aquí, a Sant Llorenç no va haver-hi cap acte públic: ni xerrades, ni conferències, ni exposicions, ... Fou a l'escola on es dugueren activitats relacionades amb l'educació no sexista.

A altres indrets de la geografia es feren actes per recordar i commemorar aquest dia. Tant és així que a una plaça pública hi muntaren posts de planxar i altres eines per ensenyar als homes que en volguessin aprendre.

Les tendències actuals induïxen a créixer en igualtat, i el que això suposa és compartir igualtats, responsabilitats, disponibilitat del temps lliure... Pensem que els infants aprenen dels seus pares i que les tasques familiars i domèstiques no són una responsabilitat inherent a cap sexe i, per tant, s'han de compartir entre tots.

Faust

Des de finals de febrer i durant la primera setmana de març al teatre Principal de Palma es va representar l'obra *Faust*, escrita pel gran escriptor Llorenç Villalonga, la qual serví d'esberrany per escriure més tard *Bearn o la sala de les nines*. Amb aquesta posada en escena el Consell Insular de Mallorca (CIM) obri

l'any Villalonga, en el centenari del seu naixement. També té previst dur a terme altres actes en aquest mateix any.

La gent de Sant Llorenç que assistí a Ciutat per contemplar l'obra va poder veure noms i personatges coneguts, car alguns d'ells havien actuat a «La dida».

L'Ajuntament de Sant Llorenç, el CIM i el Teatre Principal volen donar a conèixer el teatre propi de qualitat; per tant, una trentena de persones aprofitaren aquesta oportunitat i tan sols els costà mil pessetes (autocar i entrada). Per contra, les persones que hi anaren altres dies els costà més l'entrada.

És evident que en l'actualitat el teatre a Mallorca està en una fase ascendent de qualitat i de presència social.

Manifestam el nostre entusiasme i encoratjam el CIM amb l'aposta per les produccions pròpies

Dia del consumidor

Dia 15 de març se celebrà el Dia Mundial del Consumidor. Per tant, ens hem demanat, com a consumidors que som, quins drets tenim, i hem consultat la llei de defensa dels consumidors i usuaris, i tot seguit us en farem dos

cèntims.

És consumidor un home o dona, una societat anònima o professional, etc. Els drets del consumidor són:

- dret a la protecció de la seva salut i seguretat.
- dret a la protecció dels seus interessos econòmics i socials.
- dret a la reparació de danys i perjudicis.
- dret a la informació i educació.
- dret a la representació a través d'associacions de consumidors.
- dret a la protecció davant situacions d'inferioritat, subordinació o d'indefensió.

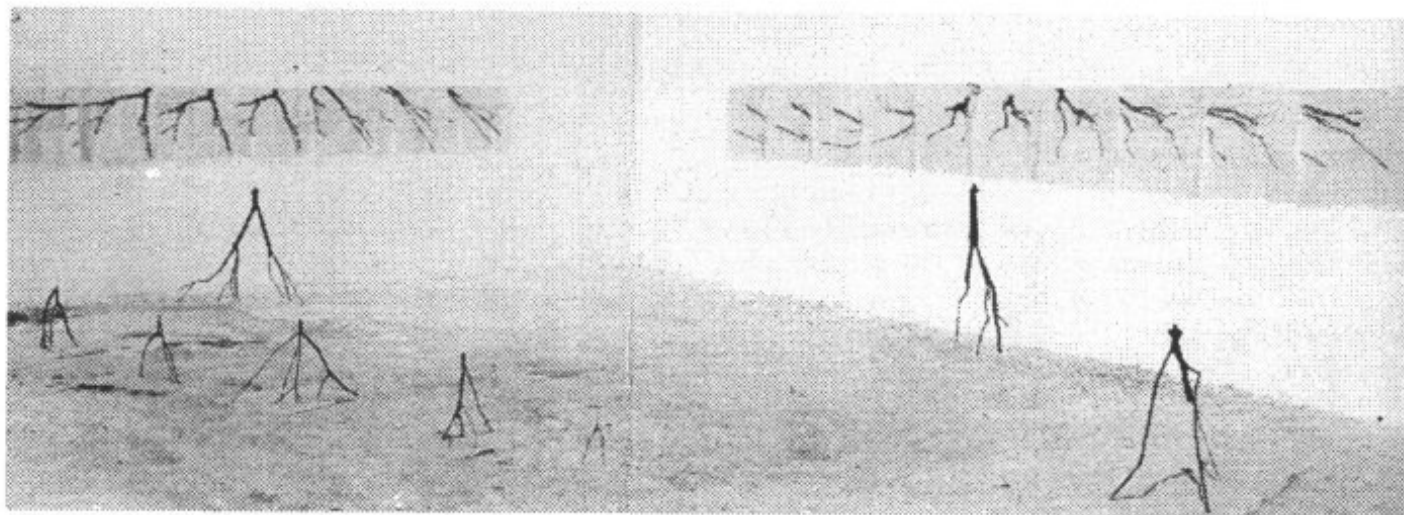
Tot això, emperò, no serveix de gaire si no exercim aquests drets en la pràctica diària.

Si acceptam sense dir res productes o serveis que perjudiquen la nostra salut, no estam exercint els nostres drets. Si permetem que ens cobrin un preu més alt del que pertoca, estam renunciant a defensar els nostres interessos econòmics. Si patim danys i perjudicis i deixam de reclamar-los estam abandonant els nostres drets.

Per tant, vius i "apa", no us quedeu mans plegades perquè ho patirà la butxaca.

Paisatges de la memòria

Paisatges de la memòria és una exposició de Guillem Nadal que es pot

contemplar a la Sala Pelaires de Palma. En aquesta mostra s'hi poden veure més d'una vintena d'obres entre pintures i escultures.

Guillem Nadal defineix les seves obres «com una espècie de viatge a la memòria, un trajecte fins als records del subconscient».

Aquest creador d'art ha estat present a la Fira d'Arco-97 amb la Galeria Tobias Hirshmann, d'Alemanya. Hi ha presentat «Projecte per una escultura: Illes del Sol», el muntatge de la qual és en a la il·lustració d'aquesta mateixa pàgina.

Joachim Becker, que presentava el treball de Nadal, assenyalava: "Nadal ens ofereix unes noves coordenades entre realitat i veritat, basades en les mitologies mediterrànies i que enllacen amb una tradició artística i filosòfica catalana".

La nova instal·lació i grup d'escultures «Illes del Sol» és una aproximació cap a la quinta essència de l'existència humana a la terra, en un món de llum i ombres, a les arrels de la natura i la cultura, a les quals tothom afegeix les pròpies aportacions -conscientment o inconscientment- en el decórrer de la memòria universal».

En aquests moments l'artista llorençà està passant una temporada a l'illa de Cuba.

Sa Verga

Ens han arribat notícies que assenyalen que durant aquestes darreres setmanes una representació de veïns del poble s'han queixat davant l'organisme competent (l'Ajuntament) del pub Sa Verga, referint-se a l'alt volum de la música, a la trencadissa de vidres i altres «brutors» que es concentren els dissabtes i els diumenges dematí als carrers i portals que envolten aquest local.

El grup que feim el batec voldríem que la gent es conscienciés d'aquest fet i que actuassin pensant que vivim en una comunitat i que no estem sols, i pensar també que és el nostre poble i que l'hem de cuidar.

Sopar de clausura dels cursos del Centre d'Adults

Divendres dia 21 de març al restaurant Son Barbot es varen clausurar els cursos que el Centre d'Adults ha posat aquest hivern a l'abast de tots els ciutadans del municipi i la comarca. La majoria dels plats del sopar estaven elaborats per les pròpies persones que acudiren als cursos.

Aquest any es va voler dur un cert control, ja que la gent havia d'anar provista d'un tiquet per poder entrar al

recinte. Just a l'entrada, a les dones els obsequiaven amb una flor (tot un detall). Després estaven distribuïts per cursos i per accedir al bufet hi havia una certa organització. La taula dels representants de l'Ajuntament fou la darrera que va anar a fer-se al plat (no sabem si tindrà raó el refrany que *el darrer tot ho té*), per tant el darrer fou el batle.

En acabar el sopar es va poder contemplar un vídeo de tots els cursos, així com també un muntatge audiovisual dels mateixos.

Acabà la festa amb balls i xeremies. Per molts d'anys.

Robatori

A començaments del mes de març entraren lladres a l'Ajuntament i se'n dugueren un milió gros de pessetes de l'oficina de recaptació de contribucions.

Sembla ésser que s'amagaren a algun lloc de la Sala -posar els lavabos- i quan se'n va anar el darrer funcionari o el jutge aprofitaren per espanyar la porta de l'oficina i dur-se'n els dobbers.

De banda llamentar el denou, no consideram gaire adequat que es guardi més d'un milió de pessetes dins un calaix durant tota la nit.

J.Domenge, M.Febrrer, J.Fullana,
N.Jaume, F.Ramon i D.Sánchez

Plataforma per la defensa i millora de la sanitat pública de Mallorca

El "Sistema Nacional de Salud", conseqüència de la històrica demanda social, constitueix un dels pilars fonamentals del Benestar Social. El conjunt de la ciutadania sent protegit el seu dret a la salut dins el sistema públic, que si bé es caracteritza per un funcionament raonablement bo, és susceptible de millorar la qualitat de les seves prestacions. Però aquest fet no ha de servir d'excusa perquè s'intentin introduir mesures que puguin suposar una clara disminució de la cobertura pública i, en conseqüència, un retall dels drets legítims dels ciutadans/nos.

Davant aquesta situació, la Plataforma per la Defensa i Millora de la Sanitat Pública de Mallorca vol comunicar a l'opinió pública la repercussió que, de no impedir-se, poden tenir mesures anunciades com les del Govern, amb tendència a la limitació de prestacions sanitàries públiques per a la majoria de la població.

La Plataforma també vol posar de manifest la seva voluntat de contribuir a la millora del "Sistema Nacional de Salud" amb propostes que ajudin a aconseguir majors nivells de qualitat del mateix:

1.- Manteniment del "Sistema Nacional de Salud", públic i universal, com a dret social irrenunciable.

2.- Finançament públic mitjançant els Pressupostos Generals de l'Estat, garantint l'equitat i la qualitat de l'atenció sanitària.

3.- Provisió pública dels serveis sanitaris amb una assegurança única pública de la seguretat social com a garantia de solidaritat, rebutjant el sistema de copagament (aportacions econòmiques dels usuaris/es al marge dels impostos directes), ja que suposen una penalització dels sectors socials més desfavorits i/o amb majors necessitats d'atenció sanitària.

4.- Suport a la contenció de les despeses farmacèutiques amb mesures que no recaiguin en els usuaris/es, juntament amb un major control sobre l'activitat de la indústria farmacèutica.

5.- Delimitació nítida dels sectors públic i privat, potenciant la qualificació professional i la dedicació exclusiva dels professionals dels serveis sanitaris públics.

6.- Increment de les inversions en sanitat per fer front als dèficits d'infraestructura i de personal, i atendre els problemes encara pendents com són: l'atenció específica a la dona, tenint en compte les diferències de gènere, la geriàtrica, salut bucodental, portadors/es del VIH, malalts de la Sida i drogodependència, entre d'altres.

7.- Suport a la constitució dels "Consells de Salut", locals i d'àrea, previstos per la llei, com a forma de desenvolupar la corresponsabilitat en la gestió i control de la despesa sanitària per part de la comunitat.

8.- Desenvolupament d'un pla de salut amb la unificació de tots els recursos sanitaris públics, incloent-hi l'hospital militar de Palma, l'extensió de l'atenció primària al 100% de la població, cobertura adequada a l'assistència de la salut mental, sobretot pel que fa a la rehabilitació de malalts crònics i a la potenciació de la prevenció i pro-

moció de la salut.

9.- Transferències plenes a la nostra comunitat de tots els recursos sanitaris públics, amb la dotació pressupostària suficient.

10.- Integració plena dels hospitals de Manacor i Son Llàtzer a la xarxa sanitària pública de Mallorca.

Fem una crida a tota la població per a la defensa i millora d'un Servei Sanitari Públic, de qualitat, accessible a tothom i enfocat a la salut integral, en contra de la fragmentació i la privatització del "Sistema Nacional de Salud".

Convidam totes les organitzacions, cíviques, professionals, sindicals i polítiques a integrar-se dins la Plataforma per a la Defensa i Millora de la Sanitat Pública de Mallorca.

Associació de lucha anti-SIDA de Mallorca (AIAS), Assemblea de Dones, Ben amics, CCOO, CGT, Els Verds de Mallorca, Esquerra Republicana (ERC), Esquerra Unida Illes Balears, Institut Balear d'Empleats Públics, Lobby de Dones, Lobby per la Independència, PSIB-PSOE, Partit Socialista de Mallorca (PSM), Revol'ta, Sindicato de Enfermeria (SATSE), Unió General de Treballadors (UGT), Unió de Pagesos, Unión Sindical Obrera (USO)

GABINET D'ESTÈTICA

TOT PER TU

CARRER DE SANT LLORENÇ, 47
TEL. 836255

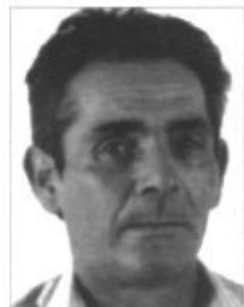

NAIXEMENTS

* Dia 24 de febrer va néixer a Sant Llorenç en Llorenç Servera Mas, fill d'en Mateu i de na Catalina Maria. La nostra més cordial enhorabona.

DEFUNCIONS

* Dia 1er de març ens va deixar en Toni Santandreu Servera, *Paler*, de malnom, a l'edat de 58 anys. Sempre li agradaren les festes populars, i va fer de *Sant Joan Pelut* i de *dimoni* una bona partida de vegades. Que puguem pregar molts d'anys per ell.

* El mateix dia primer de març va morir en Pedro Riera Gelabert, a qui tot-hom coneixia p'en *Pedro Riera*. Era casat i tenia 83 anys. De jove havia jugat amb el segon equip del *Descardazar*, devers els anys 30, quan el mestre Guillem Galmés, *Conier*, agafà el maig del club. Era un home d'idees lliberals, que sempre va estar obert per proporcionar informació política o esportiva del seu temps. Que el vegem en el cel.

* El dia 3 de març va morir a Sant Llorenç en Jordi Grimalt Ferrer, en *Jordi Banyeta*, a l'edat de 92 anys. Era viudo. L'amo en Jordi era un home simpàtic, xerrador i bravejador, tot alhora, que sempre cercava la part positiva de les coses i no estava mai de mal humor. Fins als darrers anys de la seva vida es va passejar en bicicleta. De jove va esser molt afecionat als butxes, i fins i tot en va tenir un que es va fer famós a tota la comarca. Descansi en pau.

* Dia 10 de març va morir una llorencina, n'Aina Mira Galmés, *Dameta*. Era viuda i tenia 87 anys d'edat. Feia anys que estava malalta i gairebé no sortia de casa. Que la vegem en el cel.

* El dia 20 de març va morir un llorenç molt popular, en Sebastià Lull Caldentey, *Galina*, a l'edat de 63 anys. Tenia una malaltia que l'impedia caminar i xerrar bé, però això no era obstacle perquè durant molts d'anys se'n cuidàs de repartir diaris i revistes, entre elles *Flor de Card*, ni tampoc afectava a la seva memòria, molt superior al d'una persona normal. Tota la seva família més propera era republicana, i alguns patiren presó, foren afusellats o moriren al front. En els darrers anys de la seva vida alternava les estades entre Sant Llorenç i Pollença, on també hi tenia uns parents. Descansi en pau en Sebastià.

NOCES

* El dia primer de març es casaren dos llorencins: n'Antònia Melis Sureda i en Gabriel Sancho Gomila. Que tot els sigui enhorabona.

* El dia 21 del mateix mes feren l'esclafit dos ciutadans, na Joana Maria Rosselló Caldentey i en Josep Xavier Oliver Reynés. Salut i força!

Isabel Nicolau i Aina Simonet

Publicacions

En el número 39 de la revista *Randa*, el nostre amic i col·laborador Pere J. Santandreu Brunet va publicar un article sota el títol *Ideologia i visió del món a la "Doctrina Pueril" de Ramon Llull i al "Llibre de bons amonestaments" d'Anselm Turmeda: una aproximació*.

Després d'una breu introducció sobre la figura de Ramon Llull, en Pere parla de la *Doctrina Pueril* com un manual per esdevenir un model de la Cristiandat, que aconsella menysprear la glòria d'aquest món i ens avisa dels perills i temptacions que ens esguarden, amb diables que cerquen d'emportar-nos a l'infern. Més envant dóna quatre pinzellades sobre la societat a la Baixa Edat Mitjana i el teocentrisme lul·lià.

Quant a Anselm Turmeda, després d'uns apunts biogràfics passa a analitzar el *Llibre de bons amonestaments*, que, tot i que no amb la claredat de Llull, presenta una imatge de Déu més humana, més acostada a l'individu, com una aproximació al Renaixement de l'home com a centre del món.

Des d'aquestes pàgines volem manifestar la nostra satisfacció de veure que en Pere segueix investigant les nostres arrels, i va publicant les seves opinions a revistes prestigioses de diferents països. La nostra més cordial enhorabona.

Josep Cortès

MOTS ENCREUATS

Horizontals: 1.-Allunyar. La primera. 2.-Substància que emet una olor agradable emprada per a aperfumar. Inflamació de l'iris de l'ull. 3.-Nota musical. Vocal. Crit de dolor. Unitat monetària de la Unió Europea. 4.-Adoració de les imatges. 5.-Cent un. Símbol del sofre. Conjunt de tres coses d'una mateixa espècie. Símbol del nitrogen. 6.-Gall dindi. Que rau. 7.-Alletar. Pati interior, generalment voltat de pòrtics. 8.-Símbol del iode. Nom de lletra. Sistema de preceptes i de regles per a fer bé alguna cosa. Nitrogen. 9.-Avariciós. Cent. Vuitena part d'un full de paper de marca ordinària. 10.-Cap cosa. A un preu elevat. Terminació verbal. 11.-Arc iris. Ventet suau. 12.-Seguidor. Territori d'una nació, d'un poble.

Verticals: 1.-Visita que es fa al domicili. 2.-Substància cristal·lina amargant que ocorre en les fulles del grèvol. Dit de la fruita que no ha acabat de madurar. 3.-Emissió fònica capaç d'esser interpretada fonològicament. Oxigen. Després de Crist. Estament de caritat on s'allotja gent desvalguda. 4.-Anar per una via pública. Que gaudeix de bona salut. 5.-Nom de lletra. La tercera. A dins el dos buits següents, dues vocals. Cent. Consonant. 6.-Covador. Sèrie de trons o de petards, col·locats al llarg d'una corda i que esclaten successivament. La segona. 7.-Persona que lloga els seus serveis per les feines d'una casa i hi viu. Consonant. Molt poc freqüent. Dos. Forma prefixada del mot gr. téras, tératos, «monstre». Símbol del iode. 9.-Pròxim a la terra. Part de l'esquelet de la mà compresa entre l'avantbraç i el ossos del palmell, constituïda per vuit ossos. 10.-Ricí. Acció de triar. 11.-Excreta suor pels porus de la

pell. Nena. Nom de la tretzena lletra de l'alfabet grec. 12.-La primera. Les consonants de nit. Nom de lletra. Cara del dau marcada amb un punt.

Solució

Horizontals: 1.-Distanciar. A. 2.-Olor. Iritis. 3.-Mi. A. Ai. Ecu. 4.-Iconolatria. 5.-Cl. S. Tern. N. 6.-Indiot. Raent. 7.-Lactar. Atri. 8.-I. A. Art. N 9.-Avar. C. Oc-tau. 10.-Res. Car. Ar. 11.-Iris. Airina. 12.-Adlàter. País.

Verticals: 1.-Domiciliària. 2.-Illicina. Verd. 3.-So. O. DC. Asil. 4.-Transitar. Sa. 5.-A. O. OA. C. T. 6.-Nial. Traca. E. 7.-Criat. R. Rar. 8.-II. Terato. I. 9.-Aterrat. Carp. 10.-Riciner. Tria. 11.-Sua. Nina. Ni. 12.-A. Nt. U. As.

BROU DE LLETRES

T O C A D R I O M O R E R
F D D I S S E C A D O R C
G M I I B C U U R E C O A
H H S T S N T M A S E S T
I G P F A C A D S T V E O
J L E E D I U O I S O G M
K I N J K T L T V E L N I
L T S R O I O T I S A E L
M A A Q P U R I D R D M R
N Q R R R V A C D D A U A
O D I S C I T A A M T I D
P T S R I D N E P S I D E
R L B D I A L I N E D I C
Q B C D I N T R E T M N B
S A I R O D O H N I B T E

Apa! a cercar dins aquest brou de lletres deu paraules que comencen per DI

Solució.

tre.
-din-
Dissecador, dispensari, dispendi,
divisa, divuit, divuit, disc i din-

Maria Galmés

Telèfons

Ajuntament	56 90 03
	56 92 00
Polícia municipal	56 94 11
Polícia nacional	55 00 44
Cuàrdia Civil	56 70 20
Casa de Cultura	56 90 83
Unitat Sanitària	56 95 97
P.A.C. Son Servera	56 71 68
Ambulatori Manacor	55 42 02
Son Dureta	28 91 00
Escola	56 94 83
Bombers	55 00 80
Urgències	061
Jutge	56 90 46
Clavegueram	81 03 59
S.M.O.E.	56 95 49
Ca ses Monges	56 90 83
Funerària	52 60 53
GESA (oficines)	55 41 11
GESA (avaries)	84 33 33
Grua	55 03 44
Hisenda	55 35 11
Teatre de Manacor	55 45 49
Parròquia	56 90 21
Oficina Atur	55 20 81
Telèfon de l'esperança	46 11 12

*Joieria
Femenias*

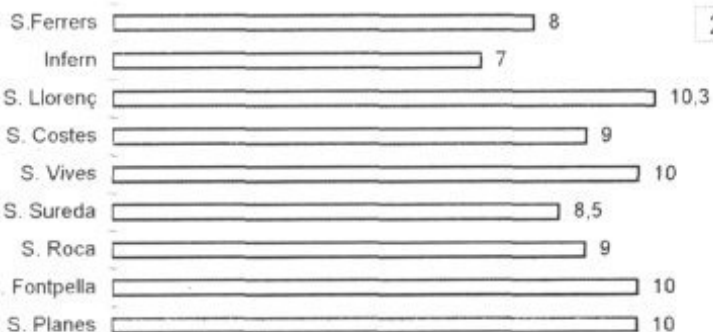
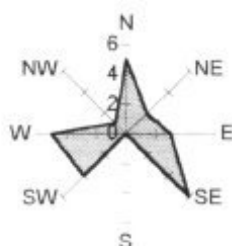
*Llistes de noces
Objectes de regal*

*Rector Pascual, 8
Sant Llorenç*

CA'N XESC, ESTACIÓ PLUVIOMÈTRICA B 480, S. LLORENÇ DES CARDASSAR FEBRER 97

EL VENT DIRECCIÓ

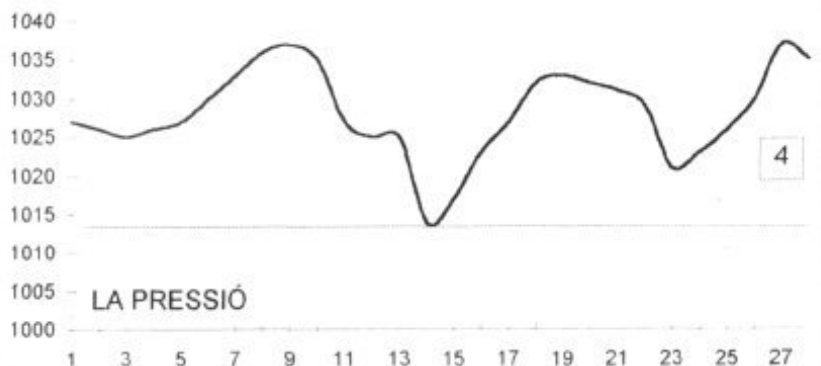
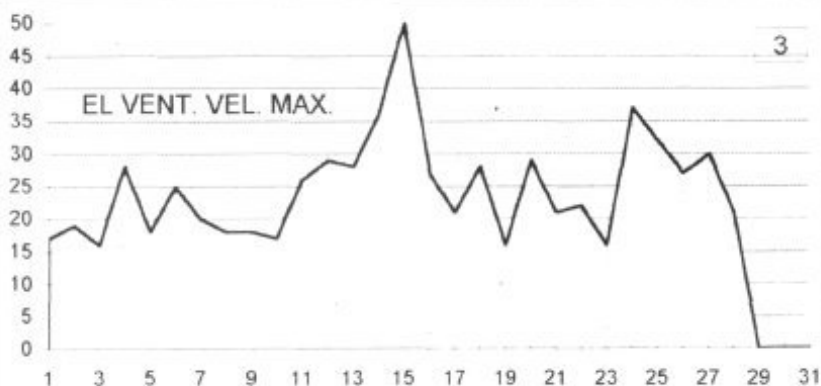
LA PLUJA EN ES TERME LLORENCI L/M2.

No és molt habitual tenir un febrer com el d'enquany, però amb això no hi podem fer res més que aguantar el que vengui. Fa dos mesos estavem cansats de veure ploure i ara la pagesia ja demana aigua perquè falta una bona saó per als sembrats.

En el gràfic 1 veim la distribució dels vents, bastant repartida; en el 2 tenim el total de pluja caiguda, ben poca, per cert; en el 3 tenim la representació de la velocitat màxima del vent, que dia 15 arribà als 50 km/h degut a una forta baixada de la pressió atmosfèrica; si ens fixam en el quadre 4, tret d'una baixada, el mes s'ha mantingut anticiclònic, tan sols alguns ruixats els dies 3 i 4.

19 dies de cel ben estirat fan el febrer més assolellat dels darrers 10 anys. La temperatura màxima mitja va ser 4° més alta que la de l'any passat.

Xesc

RESUM COMPARATIU

FEBRER, 97

	1997	1996
Cel serè	19	8
Cel nuvolat	6	12
Cel cobert	3	9
Tempestes	0	1
Calabruix	0	0
Gelades	1	1
Boirades	5	0
Temp. màx.	22,5	19
Temp. mín.	1,5	-2
Màx. mitja	17,8	13,8
Mín. mitja	5,8	4,4
Mitja del mes	11,8	9,1
Pluja del mes	10,3	34
Pluja acumul.	46,7	91

Fotografia antiga: biblioteca Mn. Salvador Galmés. Fotografia actual: Jaume Salas